

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din, za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din,
mesečno 15 din; za ino-
zemstvo: 210 din. — Pla-
ta in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravnništvo
je v Ljubljani v Gregorči-
čevi ulici 23. — Rokopisov
ne vračamo. — Račun pri
pošt. hranilnici v Ljubljani
št. 11.953. — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak ponedeljek,
sreda in petek

Ljubljana, sreda 16. marca 1938

Cena posamezni
številki din 1'50

Podlaga za načrtno gospodarstvo

Ustanovitev Socialno ekonomskega
instituta

Dostikrat je že zadonel klic v naši javnosti po načrtnem gospodarskem delu, a nikdar se ta klic ni mogel uresničiti, ker ni bila še ustvarjena potrebna podlaga za takšno delo. Nismo še imeli ustanove, ki bi sistematično zbirala gradivo o našem gospodarstvu, to gradivo metodično proučevala in na podlagi objektivnih dognanj ugotovila, kako se mora razvijati naše gospodarstvo, da bo dalo čim večje in boljše rezultate. Vse naše govorjenje o načrtnem gospodarstvu je bilo brez takšne ustanove — prazna fraza.

Z ustanovitvijo Socialno ekonomskega instituta smo sedaj takšno ustanovo dobili. To dokazujejo tako pravila novega društva kot tudi njegov delovni program: 1. zbirati in raziskovati dejstva našega gospodarskega in družabnega življenja, proučevati možnosti za čim boljše izkoriščanje danih sredstev in energij za izboljšanje življenjskega nivoja našega prebivalstva in 2. vzbujati v javnosti zanimanje za ta vprašanja. To je po društvenih pravilih namen Socialno ekonomskega instituta. In ta namen je še podrobneje pojasnjen v delovnem programu društva, ki ima tudi dva dela: 1. da zbere in analizira vse študijsko gradivo in 2. da začne reševati konkretne naloge našega gospodarskega in družabnega življenja. Prvi ali teoretični del delovnega programa je tudi že v podrobnostih izdelan, drugi ali praktični pa je podan zlasti v dveh velikih nalogah, da praktično ustvarja pogoje za racionalizacijo našega gospodarstva in s tem potencira naše sile v tej meri, da bo rešljiv tudi problem zaposlitve naraščaja. Ta problem je velik in težaven, saj stopa v Jugoslaviji vsako leto na novo na delovni trg 100.000 ljudi, v Sloveniji sami pa okrog 8000. Vsa veličina te naloge je najbolj razvidna iz dejstva, da bi morali naše gospodarstvo dvigniti tako močno, da bi moglo v vsej Jugoslaviji na novo zaposliti v 10 letih najmanj 1 milijon ljudi, v Sloveniji sami pa najmanj 80.000, to je skoraj še enkrat toliko, kolikor je danes vseh zavarovancev pri OUZD.

Velike naloge, ki zahtevajo mnogo dela, mnogo požrtvovalnosti in silno mnogo vztrajnosti. Prepričani pa smo, da bo Socialno ekonomski institut tem svojim nalogam tudi dospel. To prepričanje nam daje sam program instituta, ki kaže veliko koncepcijo in solidno zamisel. Ta program pa se je tudi že začel izvajati, kakor nam dokazuje prva letošnja številka revije »Tehnika in gospodarstvo«, ki je postala glasilo instituta. Ta številka pa nam tudi dokazuje, da so v Socialno ekonomskem institutu zbrani moške, ki nam jamčijo, da se bo postavljeni program instituta tudi izvajal.

Za uspeh Socialno ekonomskega instituta je sedaj potrebno le eno, da bo tudi naša javnost s pravilnim razumevanjem podpirala težnje instituta in mu gladila pot, da se bo res mogel popolnoma posvetiti svoji visoki in težki nalogi.

Zlasti pričakujemo to od naše

gospodarske javnosti. Ta naša javnost je zlasti in z vso pravico zahtevala, da se neha z eksperimentiranjem v naši gospodarski politiki in da se začne ta voditi po dobro preudarjenem načrtu. S socialno ekonomskim institutom imamo možnost, da se začne takšna gospodarska politika in zato mora gospodarska javnost v lastnem interesu delo instituta podpreti.

Še zlasti pa apeliramo na trgovstvo. Pri nas se iz raznih vzrokov, o katerih tu ne moremo

razpravljati, gospodarska vrednost trgovine omalovažuje. To nepravilno pojmovanje trgovine je mnogo bolj razširjeno, kakor se v trgovskih krogih misli. Odpraviti pa je mogoče to napačno pojmovanje samo na ta način, da trgovstvo s pozitivnim delom sodeluje pri polaganju temeljev za naše načrtno gospodarstvo. Čim bolj bo trgovstvo sodelovalo pri Socialno ekonomskem institutu, tem bolj bodo tudi upoštevane pravice in potrebe trgovine. Po starem in vedno pravilnem zakonu je vedno

brez besede tisti, ki stoji ob strani. Zato tudi trgovstvo ne sme biti pri delu Socialno ekonomskega instituta ob strani.

Smatramo ustanovitev Socialno ekonomskega instituta za veliko in zelo pomembno dejanje, ki bo še pomembnejše, če ga bo prav cenila slovenska javnost. Zato smatramo tudi za svojo dolžnost, da ustanovitev Socialno ekonomskega instituta prav posebej podarimo in da podpiramo njegove težnje, kolikor nam je to le mogoče.

Vprašanje našega strokovnega šolstva

Dve veliki nalogi strokovnega šolstva

Poročali smo že o veliki konferenci o našem strokovnem šolstvu, ki je bila dne 23. in 24. februarja v Beogradu in katere so se udeležile skoraj vse zbornice v državi in na njej podale obsežne referate. Objavili smo tudi resolucije, ki so bile sprejete na konferenci. Vendar pa je predmet sam tako važen, da zasluži, da mu posvetimo še nekaj pozornosti. Tu bi zlasti opozorili na pripombe, ki jih je podala h konferenci Centrala industrijskih korporacij, ki pravi med drugim:

Vprašanje strokovnega šolstva se postavlja pri nas predvsem iz dveh ozirov. Zlasti se zahteva, da dobi naše gospodarstvo s strokovnim šolstvom dovolj kvalificiranih moči, ker je drugače naša gospodarska osamosvojitev nemogoča. Nadaljnji namen strokovnih šol pa je, da zaposli šolsko mladino, ki je ljudsko šolo že dovršila, ki pa mora obiskovati šolo še do dovršenega 14. leta. Namesto da bi mladina brez pravega haska ponavljala v ljudski šoli že predelano snov, naj se ji s strokovnimi šolami nudi nova in za življenje koristna naobrazba.

Iz tega pa tudi izhaja dvojna naloga, ki jo naj izpolnjujejo strokovne šole. Našemu gospodarstvu, zlasti industriji naj bi dale strokovno usposobljen naraščaj, kar je zlasti potrebno, ker je pri nas pomanjkanje kvalificiranega delavstva zelo veliko. Naraščaj sam pa se naj reši pred škodljivimi vplivi ulice, ki je zlasti v mestih velik. Temu primerno bi morale biti tudi urejene strokovne šole.

Zlasti je potrebno, da se izpopolnijo dosedanje in ustanove nove tekstilne šole. Danes dobivajo učenci v teh šolah le bolj teoretično znanje, a še to se omejuje le na glavne tekstilne proizvode. O samem načinu izdelovanja blaga ter o oplemenitvi posameznih tkanin pa se nauče le malo. Težava je tudi v tem, ker smejo imeti tvornice le omejeno število vajencev, kar seveda ovira nastanek zadostnega števila kvalificiranega delavstva. Tudi v drugih industrijskih panogah se močno občuti pomanjkanje strokovno usposobljenih delovnih sil. Poskusi, da bi tuji mojstri in pomočniki izučili naše ljudi, so se le slabo obnesli, ker so ti hitro spoznali, da so ob dobro službo, kakor hitro nauče domačine tako, da jih morejo ti popolnoma nadomestiti. Poleg tega pa mnogi njih niti nimajo zadostnega pedagoškega znanja, da bi druge res mogli dobro izučiti, tudi če bi hoteli.

Zato bi bilo treba misliti na to,

da bi se naraščaj vsaj za nekatere industrijske panoge šolal v tujini. V ta namen bi bilo potrebno, da bi se ustanovile dijaške ustanove.

Ves problem strokovnega šolstva je zelo zamotan in zelo težaven, poleg tega pa zadeva tudi na velike finančne težkoče, ker stori država za to šolstvo premalo. Kako pa naj se uredi

trgovsko nadaljevalno šolstvo,

o tem je sestavil ravnatelj ljubljanske Trgovsko-nadaljevalne šole g. Rado Grum več vsega upoštevanih vrednih predlogov. Tem bolj zasluži ti predlogi pozornost, ker temelje na dolgoletnih praktičnih izkušnjah.

Predvsem bi moral biti obrtni zakon glede strokovnega šolstva samo okviren. Iz zakona naj izpade vse, kar more škodovati nadaljnjemu razvoju strokovnega šolstva. Če je v eni pokrajini to šolstvo bolj razvito, potem se ne sme vreči nazaj na stopnjo manj razvitega šolstva v drugi pokrajini. Izenačenje se sme izvesti le na vzgor, nikdar navzdol.

Tudi uredba o strokovnem šolstvu sme biti le okvirna. Učni načrt za strokovne šole sme enako biti le okviren in maksimalen, da more vsaka banovina predpisati načrt, ki ustreza krajevnim razmeram in potrebam. Te učne načrte naj predpisuje ban po zaslišanju Zbornice za TOI ter pedagoških strokovnjakov.

Več pažnje se mora posvetiti naobrazbi učiteljstva, ki naj poučuje

na strokovnih šolah. Strokovna naobrazba učiteljstva se mora dvigniti. (Predlagali bi, da bi se tudi učitelji strokovnih šol pošiljali v tujino, da si zlasti izpopolnijo svoje praktično znanje. Op. ured.)

Napačno je, da leži skoraj vse breme za vzdrževanje strokovnih šol na občinah, ki so itak finančno slabo situirane. Tu bi morala prav izdatno pomagati država in banovina.

Ravnatelj Grum navaja nato podrobno, kako se naj bi spremenile posamezne določbe obrtnega zakona o strokovnem šolstvu. O tem pa več pri drugi prilici.

Danes bi opozorili le še na eno težavo, ki jo bo tudi treba rešiti, to je zlasti na naobrazbo vajencev v krajih, kjer sploh ni danes nobenih strokovnih šol. Na tisoče vajencev je zaradi tega danes brez pravega pouka. Da takšno stanje ni zdravo, se razume samo po sebi. Treba bo nekako rešiti to vprašanje ali z ustanovitvijo posebnih vajeniških domov v krajih s strokovnimi šolami ali pa s tem, da se v vseh večjih krajih, kjer ni strokovnih šol, prirejajo vsaj ob počitnicah strokovni tečaji.

Strokovno šolstvo ima to veličansko nalogo, da nam ustvari naraščaj, ki ga potrebujemo za svojo gospodarsko osamosvojitev. Če ne bomo skrbeli za zadostna finančna sredstva, brez katerih se strokovno šolstvo ne more razvijati, tudi ne bomo nikdar imeli strokovno usposobljenega naraščaja. Zato je nujno, da se strokovnemu šolstvu posveča več pažnje!

Bolgarska zunanja trgovina v letu 1937.

Bolgarska zunanja trgovina se je v letu 1937. zelo ugodno razvijala. Tako uvoz kot izvoz sta se povečala, in sicer tako po vrednosti kot po količini.

Uvoz je dosegel po količini 324.738 ton, po vrednosti pa 4816 milijonov levov, dočim je v letu 1936. dosegel samo 282.790 ton in 3181 milijonov levov. Povečal se je torej po količini za 41.948 ton, po vrednosti pa za 1744 milijonov levov. Posebno značilno pa je, da se je uvoz v tej meri povečal predvsem zaradi uvoza strojev, kovin in kovinskih izdelkov, s katerimi predmeti se je povečala bolgarska gospodarska sila. Nadalje se je povečal uvoz tekstilnega blaga, kože in kožnatih izdelkov, mineralnega olja, kavčukastega blaga, kemičnih proizvodov in papirja.

Najbolj pa se je povečal, kakor

že omenjeno, uvoz strojev. Vseh strojev je uvozila Bolgarska za 1285 milijonov levov ali 26,1% vsega bolgarskega uvoza. Uvoz strojev se je povečal za nič manj kot 761 milijonov levov. Neko-liko manj se je povečal uvoz kovin in kovinskih izdelkov, ki je narasel na 1091 milijonov levov ali na 22,1% vsega uvoza. V primeri z letom 1936. se je povečal za 430 milijonov levov. Tekstilnih proizvodov je Bolgarska uvozila za 985 milijonov levov ali za 20% vsega uvoza. Uvoz tega blaga je narasel le za 203 milijone levov.

Izvoz je znašal v letu 1937. po količini 687.129 ton, po vrednosti pa 5019 milijonov levov, dočim je v letu 1936. znašal le 569.132 ton in 3910 milijonov levov. Izvoz se je torej v letu 1937. povečal za 117.997 ton in za 1109 milijonov

levov po vrednosti. Predvsem se je izvoz povečal zaradi večjega izvoza tobaka, pšenice, jagnječjih kož, živih svinj in svežega grozdja.

Tobaka je izvozila Bolgarska lani za 1609 milijonov levov, kar je 32% vsega njenega izvoza. V primeri z letom 1936. se je izvoz tobaka povečal za 346 milijonov levov. Na drugem mestu je pšenica, ki jo je izvozila Bolgarska za 653 milijonov levov ali 13% vsega njenega izvoza. Izvoz pšenice se je povečal lani za 322 milijonov levov. Izvoz jagnječjih kož je dosegel po vrednosti vsoto 171 milijonov levov, živih svinj 84,6 milijona levov in svežega grozdja 238 milijonov levov. Ta visoka številka dokazuje, kako daleč zastajamo mi za Bolgarsko glede izvoza svežega grozdja. Nazadoval pa je bolgarski izvoz jaje (za 35 milijonov), suhih češpelj (za 22 milijonov) in svinjske masti (za 15 milijonov levov).

Udeležba tujih držav pri bolgarskem izvozu je bila naslednja:

	v milijonih	v %
levov		
Nemčija	2.162,5	45,0
Anglija	695,1	13,8
Českoslovaška	278,9	5,5
Poljska	232,9	4,6
Italija	210,7	4,2
Avstrija	202,1	4,0
U. S. A.	192,1	3,8
Švica	112,4	2,2

Udeležba tujih držav pri bolgarskem uvozu pa je bila v glavnem naslednja:

	v milijonih	v %
levov		
Nemčija	2.698,9	54,0
Italija	245,7	5,0
Českoslovaška	244,2	4,9
Anglija	232,5	4,7
Belgija	212,9	4,3
Poljska	212,5	4,3

»Koroški Slovenec« — ustavljen

Edino glasilo koroških Slovencev, ki je moglo izhajati vsa leta po vojni, pogumni »Koroški Slovenec« je bil sedaj ustavljen. Njegov urednik Vinko Zwitter je bil aretiran.

Narodnostnega načela očitno nar. socialisti za druge ne priznavajo.

Sicer pa moramo reči, da se čudimo, da je celo skromni slovenski tednik za veliki nemški narod nevar. Ustavitev »Koroškega Slovenca« pa ima na vse zadnje tudi to dobro stran, da ni sedaj nobene nejasnosti več. Naš narod bo znal ukreniti potrebno tudi h tej razjasnitvi.

Poštna uprava ustregla želji trgovstva

Poštni prostori se bodo odpirali od 15. marca dalje zopet ob pol osmih

Zbornica za TOI v Ljubljani nam sporoča, da je na željo mnogih ljubljanskih trgovcev intervenirala pri poštni direkciji v Ljubljani, da bi se poštne prostori v Ljubljani zopet odpirali ob pol osmih jutraj, da bi bilo mogoče prevzemati pošne pisemske pošiljke že pred osmo uro. Sedaj je poštna direkcija zbornici sporočila, da je ustregla želji Zbornice in trgovstva in odredila, da se bodo poštne prostori začeli s 15. marcem zopet odpirali že ob pol osmih jutraj.

Z zadoščenjem sprejema ljubljansko trgovstvo to vest, a tudi s priznanjem, da se njegove upravičene zahteve upoštevajo.

Zasedanje banovinskega turističnega sveta

V ponedeljek dopoldne je bilo II. redno zasedanje banovinskega turističnega sveta. Udeležba je bila izredno velika in so bile na zasedanju zastopane vse naše turistične organizacije, vsa naša letovišča, zdravilišča in večja mesta ter tudi vse naše prometne organizacije. Pri tako veliki udeležbi je le naravno, da je bilo podanih cela vrsta predlogov in tako obsežen material, ki ga v enem zasedanju pač ni mogoče prede-

batirati, še manj pa rešiti. Moral se bo sestaviti poseben delovni načrt, da bi se za vsako zasedanje pripravila le najbolj aktualna in pereča vprašanja, manj aktualna pa pustila za prihodnja zasedanja. Tako bi polagoma rešili vsa vprašanja našega tujkega prometa, dočim je pri preoblicah predlogov in gradiva pravo delo nemogoče. Zasedanje banovinskega sveta je otvoril

ban dr. Natlačen

z daljšim govorom, iz katerega posnemamo:

Namen vsakoletnega zasedanja banovinskega turističnega sveta je, da na eni strani daje banski upravi priliko, da informira javnost o njenem delu za napredek tujkega prometa, na drugi strani pa, da prejema pobude in nasvete za novo delo.

Pri tem pa se moramo zavedati velike gospodarske važnosti turizma zlasti za Slovenijo in da velja vse naše delo koristiti celote. Sicer imajo res v prvi vrsti od tujkega prometa korist podjetja, ki služijo neposredno tujskemu prometu, kakor: hoteli, zdravilišča, prometna podjetja, trgovci in obrtniki, toda hkrati tudi kmet in vsa okolica turističnih krajev. Od tujkega prometa pa imajo dohodek tudi država in občine, in sicer v obliki davkov, davščin in pristojbin, direktne dohodke pa imajo zlasti državna podjetja, kakor so to železnice, pošta in državni monopoli. Čim več tujcev prihaja, tem večje je povpraševanje po proizvodih vsake vrste, kar okrepi in poživlja proizvodnjo.

Dalje ne smemo pozabiti na socialni in kulturni pomen tujkega prometa. Tujski promet daje zaposlitev mnogim ljudem, pomaga pa tudi mnogim malim ljudem, kakor posestnikom vozil, čolnarjem, vodnikom in drugim. V turističnih krajih so nadalje javne naprave, kakor ceste, javni prostori, parki, kopališča, vodovodi, vse bolj urejene, kakor v drugih krajih. Tujski promet pa ima tudi vzgojni pomen, ker zahteva višjo strokovno izobrazbo interesiranih krogov, vpliva pa tudi na splošno izobrazbo, ki je potrebna v prometu s tujci, s čimer se dvigne splošni življenjski nivo dotičnega kraja.

Vse države se trudijo zato, da čim bolj dvignejo tujski promet, še posebej pa je naša naloga, da dvignemo tujski promet v Sloveniji, ki ima vse pogoje za tujski promet, zlasti pa je Slovenija zaradi svoje ugodne zemljepisne lege vhodna vrata za tuje turiste in hkrati tudi važno tranzitno ozemlje za mednarodne turistične tokove, ki vodijo nujno čez Slovenijo.

Zato je tudi Slovenija veljala poleg Jugoslovanskega Primorja že doslej kot ena najvažnejših turističnih pokrajin v državi ter dosega njen letni obisk okroglo 200.000 domačih in tujih turistov ali eno petino vsedržavnega obiska s približno 1 milijonom prenočnin.

Nasproti tej svetli strani pa so tudi mnoge senčne strani, ki so tem bolj občutne, ker tuja turistična konkurenca stalno narašča.

Naj omenim le glavne nedostatke naše tujko-prometne službe. Organizacija tujkega prometa še ni izvedena v celoti, tujski promet nadalje ovirajo: zunanja neurejenost turističnih krajev, še neizvršene regulacijske osnove, nepopolne zdravstveno-higienske razmere podeželja; nezadovoljivo stanje gostinstva z nezadostno nastanitveno močjo; prekratke turistične sezone, pomanjkanje zimskega tujkega prometa, slabe prometne

razmere, pomanjkljiva turistična propaganda, nezadostna denarna sredstva za podpiranje razvoja turizma, pomanjkanje cenčnih dolgoročnih kreditov za investicije v turizmu, zlasti v gostinskih obratih; pomanjkanje bolj organiziranega gostinskega šolstva; pomanjkanje kvalificiranega osebja za tujkoprometno službo; nezadostna vzgoja širših plasti naroda za razumevanje pomena turizma itd.

Skrajni čas je za to, da postopamo kakor druge države in da pravilno uredimo naše turistične kraje in ustvarimo tudi vse druge pogoje za razvoj turizma, da napravimo dohod v zemljo lahek in brez šikan, tujcu pa bivanje pri nas kolikor mogoče prijetno in dolgotrajno.

Vsako pospeševalno delo je pa odvisno od denarnih sredstev. Sredstva banske uprave za pospeševanje turizma so bila doslej skromna in se bodo primerno zvišala za prihodnje proračunske leto. Pri tem pa ne smemo prezreti, da so poleg oficialnih kreditov, ki v banovinskem proračunu služijo za stvarne potrebe turizma, razne postavke in krediti, ki istotako služijo napredku tujkega prometa. Tako krediti za ceste, za asanacijo podeželja, za vodovode, za elektrifikacijo banovine. Kakor donaja tujski promet koristi raznim panogam narodnega gospodarstva, tako predstavlja tudi pospeševalno delo pri turizmu hkrati pospeševanje raznih panog narodne delavnosti.

Kar pa je pred vsem potrebno, je pravilna organizacija tujko-prometnega delovanja činiteljev tako javne kakor privatne inia-

tive. Treba doseči smoteno sodelovanje vseh javnih činiteljev z zasebnimi in šele potem bo mogoče govoriti tudi o načrtnem delu za razvoj našega tujkega prometa. To bodi naš ideal, kateremu se skušajmo čim bolj približati.

V tej želji apelira na vse člane BTS, vse zastopnike tiska ter vse organizacije, da store vse, kar je v njih moči za razvoj tujkega prometa.

S svoje strani pa lahko zagotavljam, da bo kr. banska uprava posvečala razvoju našega tujkega prometa največjo pozornost ter nudila javnim in zasebnim činiteljem vso moralno, a tudi gmočno podporo.

S tem proglašam, da je 2. zasedanje banovinskega turističnega sveta otvorjeno.

Ko je bila prečitana prezenčna lista, je podal poslovno poročilo

načelnik dr. Ratej.

Kljub začetnim težkočam in šele enoletnemu obstoju ter zato še ne docela urejenemu upravnemu stanju, kljub razumljivim pomanjkljivostim v organizatornem pogledu ter nezadostnim sredstvom izkazuje bilanca banovinskega turističnega sveta lepe uspehe.

Banovinski turistični svet je imel v preteklem poslovnem letu 7 sej ter 7 ožjih konferenc posebnih komitejev, tako komiteja za pravilnik za krajevne občinske turistične odbore, za jezikovne in strokovne tečaje, za proučitev vprašanja ustanovitve hotelirske šole. Banovinski turistični svet je tudi sodeloval na širši turistični konferenci dne 24. februarja 1937 radi najnujnejših ukrepov, potrebnih, da se zavaruje ugoden potek turistične sezone 1937.

Omenim naj, da je postalo delo poslovnega odbora jako intenzivno. Gg. člani poslovnega odbora sodelujejo z vneto pri razpravah, za kar jim izrekam iskreno zahvalo. Priznanje in zahvala gre pa tudi gg. referentom-uradnikom za izredno marljivo delo.

Pri obilici gradiva ni bilo mogoče, da bi se v poročilu poslovnega odbora dotaknili vseh pobud in predlogov iz prejšnjih sej poslovnega odbora.

Sledilo je

poslovno poročilo.

ki ga je podal referent Joško Sottler in iz katerega navajamo naslednje:

Izdali so se razni predpisi, da se letoviščarji z odprto jetiko ne sprejmejo v letovišča.

S 1. aprilom stopi v veljavo nova potniška tarifa glede ugodnosti za turiste. Tuji turisti dobe na železnici 50% popust pri 5dnevem bivanju v državi, domači pa po 10dnevem. Ta ugodnost velja odslej za vse kraje in ne le za določene. Domači turisti pa so na slabšem tudi v tem, da velja ugodnost 50% popusta le na razdalje nad 200 km in le za potovanja v svrhu zdravljenja, okrepitev in odmora.

(Tuji potniki dobe torej brez izjeme polovično vožnjo, domači pa nikakor. To najbolj jasno dokazuje, kako silno napačna je ta določba. Op. ured.)

Ker brez dobrih cest ni turizma, je pokrenila banska uprava potreben postopek pri ministrstvu.

Mnogo se je storilo za pospeševanje zimskega sporta. Poštno ministrstvo je dovolilo, da so brzojavke o vremenskem stanju pristojbine proste.

Vprašanje lova oz. ribolova za tuje je ugodno rešeno ter izda banska uprava na prošnjo vsakemu zanesljivemu lovcu dovoljenje za uvoz lovškega orožja. Ribolov pa je olajšan z izdajanjem letovi-

šole prevladuje mnenje, da bi se ta morala ustanoviti v Mariboru.

V bodoče se bodo prirejali enodnevni (propagandni) tujko-prometni tečaji in večdnevni strokovni (servirni, kuharski in kletarski) ter jezikovni tečaji. Večdnevne bo organizirala Zveza gost. združenj.

Dosedanji obisk tečajev je bil zelo dober, povprečno po 75 oseb.

Tečaj za angleščino se je priredil na Bledu, v Mariboru pa za francoščino in nemščino. Priredil se bo tudi tečaj za nemščino v Radovljici.

Poročilo o nedostatkih naše tujko-prometne propagande v Angliji je bilo predloženo trgov. ministrstvu in bil dosežen delen uspeh.

Fin. ministrstvo je bilo opozorjeno na škodljive posledice pomanjkanja plačilnih sredstev za tujski promet.

Poslovno poročilo navaja še razne druge ukrepe za pospeševanje tujkega prometa.

Izvršena je bila pismena anketa glede klasifikacije gostišč in maksimiranja cen.

O sanaciji gostinstva je napravil obširen referat član ban. tur. sveta g. Majcen.

Banska uprava je posredovala pri osrednji vladi, da se uredi razmere v turističnem biroju v Berlinu in zlasti da se biro izpolni z močjo, ki zadostno pozna Slovenijo in njene turistične postojanke.

Statistiko tujkega prometa

je podal načelnik dr. Ratej.

Leta 1937. je bilo domačih gostov 134.482, tujih 56.190, vseh 190.672.

Prenočin domačinov 727.246, tujcev 271.486, vseh 998.732.

V primeri z letom 1936 znaša celotni porast obiska 11.285 (6,3%); porast tuzemcev 6952 (5,45%); porast inozemcev 4333 (8,35%).

Pri prenočinah pa smo malenkostno nazadovali, in sicer za 655.

Glede tujcev izkazuje statistika porast pri Angliji (514), Avstriji (535), Belgiji (14), Bolgariji (261), Danski (331), Franciji (319), Holandiji (20), Italiji (1214), Madjarski (620), Nemčiji (3836), Romuniji (38), Švedski (168), Turčiji

(78) in Združenih državah Severne Amerike (557).

Dotok se je zmanjšal iz ČSR (3271), Grčije (225), Norveške (364), Poljske (103) in Švice (193).

Po jakosti skupnega obiska Slovenije leta 1937. se vrste inozemci takole: prvo mesto zavzemajo Avstrijci (17.594), slede Nemci (13.762), Čehi (6477), Italijani (5603), Madjari (2597), Angleži (2482) in Francozi (1456); kontingent drugih inozemcev se giblje izpod 1000.

Ali moremo biti s tem uspehom zadovoljni?

Upoštevati je treba te momente:

1. Tujski promet je statistično zajet le v oficialno priznanih turističnih krajih, katerih je bilo v dravski banovini lani 70, in zato ni oficialna statistika popolna.

2. Za neposredno pospeševanje turizma so bila na razpolago ta sredstva: a) banovinska dotacija v višini din 472.000—, b) zdraviliške takse din 1.170.000— in c) prenočninske davščine, ki so dale din 1.013.706.

3. Nastanitvena moč dravske banovine se ceni na 15.000 do 20.000 postelj.

4. Sezoni imamo dve: poletno in zimsko tujkoprometno sezono. Prva je prekratka, druga pa še čisto nerazvita.

5. Turisti — domači in tuji — ki obiskujejo Slovenijo, pripadajo srednjim slojem, katerim naša ureditev letovišč in naše cene ustrezajo. V zimski sezoni dajejo svoj kontingent zaenkrat le domačini-sportniki.

Po vsem tem lahko rečemo: uspeh lanskoletne sezone je relativno dober. Ta uspeh pa ne zadostuje z ozirom na povprečje doseženega bivanja, povprečje zasedbe vsake tajske sobe (po cennitvi jedva 60 dni v letu) in s tem na finančni efekt. Zlasti nepovoljen je uspeh turistične sezone glede tujih turistov ter je zlasti obžalovati občutno nazadovanje češkoslovaških turistov.

Po podatkih ministrstva za trgovino in industrijo je vrgel turizem Sloveniji leta 1936. okroglo 160 milijonov dinarjev. To vsoto pa je treba presojati z rezervo. V letu 1937. je bil finančni efekt slabši, kakor se navadno misli.

Načelnik dr. Ratej je nato podal

delovni program poslovnega odbora

Po uredbi o pospeševanju turizma morajo izdelati banske uprave letni program za delo na polju turizma na osnovi predlogov občin, turističnih zvez in tujkoprometnih društev ter javnopravnih ustanov.

Kr. banska uprava je z okrožnico pozvala vse občine turističnih krajev, naj predložijo banski upravi svoje letne delovne programe. Občine naj navedejo tudi, katera dela namerava izvršiti privatna iniciativa, katera pa občina z lastnimi sredstvi, ali katera bi podpirala. Iz poročil občin turističnih krajev se vidi, da zaradi nezadostnih denarnih sredstev kljub dobri volji letos še ni mogoče govoriti o kakem pravem delovnem programu občin. Vendar pa se bo delalo na to, da bo mogel BTS na prihodnjem zasedanju že predložiti svoj delovni program.

Za letos je zato delovni program kr. banske uprave splošnega značaja. Predvsem je nujno potrebno, da se zagotovijo turističnemu referatu banske uprave potrebna sredstva, da se more urad primerno opremiti in uradništvo usposobiti za izvrševanje svojih obilnih nalog. Prihodnji banovinski proračun bo v obeh pogledih nudil to možnost.

Nadalje se mora izvesti organizacija tujkoprometnega dela po občinah, nadalje, da se izvrši pravilna koordinacija delovanja tujkoprometnih činiteljev javne in zasebne iniciative. Slednje je potrebno posebno v zdraviliških in letoviških, za katera veljajo v drav-

ski banovini še posebni prejšnji deželni zakonski predpisi.

Pospešeno se bodo morala nadaljevati javna dela, ki se nanašajo na asanacijo in higiensko ureditev turističnih krajev, na preiskrbo z zdravim pitno vodo, na gradnjo javnih kopališč, na elektrifikacijo itd. Izpopolnitev in izboljšanje cestnega omrežja — posebno važna je avtomobilska cesta Ljubljana—Sušak —, izboljšanje železniškega prometa in motoriziranje železniškega prometa na važnih prometnih progah kliče že davno po uresničenju.

Povečano skrb bo banska uprava posvečala strokovni izobrazbi v gostinstvu.

Sanacija gostinstva ne trpi več odlašanja. Brez dobrih hotelov ni tujkega prometa in zato bo vprašanje sanacije hotelirstva in dolgoročnih kreditov za investicije v hotelski industriji moralo ostati na dnevnem redu do končne rešitve.

O važnem vprašanju organizacije propagande in informacijske službe bo podan na današnji seji poseben referat.

Pri delu za razvoj turizma pa moramo obračati svoje poglede tudi izven mej banovine. Službeni stiki so se navezali s kr. bansko upravo savske banovine v Zagrebu, da se določena načelna vprašanja obravnavajo po enakih vidikih. Ko bo sklican vrhovni turistični svet, bo dana priložnost za tretiranje mnogih važnih vprašanj iz splošnega državnega vidika. Za take in druge važne svrhe pa morajo biti v državnem proračunu

primerna sredstva na razpolago, ne pa siromašna dotacija 545.000 dinarjev, ki jih ima ministrstvo za trgovino letos v svojem proračunu. Vso pozornost bo banska uprava posvečala tudi delovanju činiteljev privatne iniciative, predvsem društva Putnik, ki naj prilagodi svoje delovanje naraščajočim potrebam vseh krajin države enako, ter delovanju turističnih zvez in društev. V bodočem proračunu bo imela banska uprava za stvarne potrebe turizma na razpolago 685.000 din, namesto dosedanjih 472.000 din.

Sledilo je poročilo o denarnem poslovanju BTS ter o novem proračunu. V imenu pregledovalcev računov je poročal g. Gnidovec, da so našli pregledovalci vse knjige v najlepšem redu ter je bil podan poslovnemu odboru absolutorij.

Sledilo je zelo obširno poročilo dr. Žizka o organizaciji tujsko-prometne propagande. O tem referatu bomo poročali prihodnjič.

Na željo več članov BTS bodo referati razmnoženi in razdeljeni vsem članom, nakar bo šele generalna debata o njih.

Nato so prišli na vrsto

samostojni predlogi.

Dr. Šter predlaga, da se uvede tujski promet v ljudskih šolah ter ustanovi na ljubljanski univerzi poseben seminar za proučevanje tujskega prometa. Na predlog dr. Vidica spremeni svoj predlog v tem smislu, da se uvede pouk le na meščanskih, srednjih in strokovnih šolah.

Za mestni turistični odbor je podal mag. višji svetnik dr. Brilej več zelo potrebnih predlogov, ki jih je tudi dobro utemeljil. Čimprej naj se napravi cesta Ljubljana-Sušak ter uredi ljubljansko kolodvorsko vprašanje s poglobitvijo. O drugih tujkoprometnih problemih Ljubljane pa bo poročal na prihodnjem zasedanju.

Načelnik Skaberne poroča, da je glede ceste Ljubljana-Sušak, v kolikor gre po ozemlju dravske banovine, tehnično razen ene točke vse rešeno. Že v nekaj dneh bo rešeno tudi to vprašanje, ki se tiče dopustne obremenitve barja. V savski banovini se tudi načrti izdelujejo, a tu hočejo imeti cesto za avtomobilski promet in vse kaže, da se bo res sezidala avtostrada. Tudi sredstva so, kakor vse kaže, že zagotovljena.

Ljubljansko železniško vprašanje pa se bo rešilo z novim velikim notranjim posojilom, od katerega je za železnice določena ena milijarda dinarjev.

Dr. Vidic pripominja, da so razmere na ljubljanskem kolodvoru res nevarne. Kakor je informiran, je ljubljanska železniška direkcija samo v avgustu nakazala v Beograd 17 milijonov din, potem ko je sama nakazala vse plače in poravnala vse račune. Železnice v Sloveniji so torej tako zelo visoko aktivne, da bi morala žel. uprava dati denar za pravilno rešitev ljubljanskega kolodvorskega vprašanja.

Dr. Pretnar je v imenu SPD govoril o potrebi reforme železniških voznih olajšav. Stališče železniške uprave je pojasnil dr. Jeglič.

Nadalje je dr. Pretnar govoril za izboljšanje cestnega prometa v Bohinju. Tudi o tem je dal nač. Skaberne potrebna pojasnila.

Mag. direktor Šubic je opozoril na potrebo bolj smotrene ureditve turističnih viz za tuje avtomobiliste. Nadalje je govoril o potrebi uvedbe motornih vlakov na nekaterih štajerskih progah.

Na potrebo Ptujja je opozoril g. Berlič, zlasti na nujno potrebo vodovoda in kanalizacije.

G. Miroslav Zupan je opozoril na nujno rešitev cestnega vprašanja. Tudi red na cestah se mora izboljšati. Vozniki se ne ravna po cestnih predpisih, ki morajo veljati za vse, ne le za avtomobiliste. Opozoril je še na druge nedostatke našega cestnega prometa.

Dnevni red II. zasedanja ban. turističnega sveta je bil s tem izčrpan ter ga je nato ban zaključil.

Sklepi turistične konference MA v Bukarešti

Na turistični konferenci Male antante v Bukarešti so bili med drugim sprejeti naslednji sklepi: Organizira se skupna gospodarska, turistična in umetniška razstava držav Male antante v Pragi. Na podlagi jugoslovanske organizacije statistične službe o prometu turistov se organizira podobna služba tudi na Češkoslovaškem in Rumunskem, da bi tako enotno dobljeni rezultati pripomogli k razvoju turizma. V maju in juniju se bo organiziralo več skupinskih mladinskih potovanj v države Male antante. Vsako takšno potovanje bo veljalo največ 800 din. V zvezi s temi potovanji se bodo že letos razpisali natečaji za najboljše spise o teh potovanjih pod naslovom »Moji vtisi iz Romunije (Češkoslovaške, Jugoslavije)«. Razpisale se bodo tudi posebne nagrade za najboljše fotografije o teh potovanjih. Nagrade bodo po 5, 3 in 2 tisoč dinarjev.

Zaradi izredne važnosti svetovne razstave v Newyorku l. 1939., ki bo nudila tudi veliko priložnost za turistično propagando, bo turistični svet držav Male antante nastopil skupno v velikem turističnem paviljonu, poleg tega pa vsak turistični nacionalni odsek še posebej v nacionalnem paviljonu svoje države.

Uvoz avtomobilov narasel

Po uradnih podatkih smo uvozili v januarju 1938 (v oklepajih

številke za januar 1937) tovornih avtomobilov 64 (31) v vrednosti 4'0 (1'6) milijona din, potniških 121 (70) v vrednosti 3'1 (1'7) milijona din, skupno 185 voz (101) v vrednosti 7'1 (3'3) milijona din. Uvozili pa smo 154 voz iz Nemčije, 8 iz Avstrije, 4 iz Anglije 11 iz Italije, 1 iz Nizozemske, 1 iz USA, 4 iz Češkoslovaške in 2 iz Švice.

blizneval podonavskim državam, ne da bi Rim na to pristal. Italijani tudi naglašajo, da ni Italija leta 1934. mobilizirala svoje divize na Brennerju zaradi Nemčije, temveč da prepriča beg Avstrijcev iz Avstrije v Italijo.

Italijanski listi pišejo, da pada odgovornost za konec avstrijske neodvisnosti samo na Francijo in Anglijo, ki sta nastopile proti Italiji v vprašanju Etiopije in s tem razbile fronto v Stresli.

Hitler je dal posebnemu dopisniku »Daily Maila« daljšo izjavo, v kateri poudarja, da avstrijski dogodki ne bodo niti najmanj vplivali na nemško-angleška pogajanja, vsaj kar se tiče Nemčije. Proti tujih držav nimajo po njegovem mnenju nobenega smisla, ker bi jih bilo treba kvalificirati tako, kakor če bi se kdo vmešaval v irsko-britanske odnose. Hitler je nadalje dejal, da še pred par dnevi ni imel niti pojma, da se bosta Nemčija in Avstrija združile. Toda moral je to storiti, ker da ga je Sušnik osleparil. Tega pa ni mogel prenesti. Če da on besedo, jo tudi vedno drži. Zato pričakuje isto tudi od drugih. Ko je bil razglašen avstrijski plebiscit, v začetku tega sploh verjeti ni mogel in je zato poslal posebnega emisarja na Dunaj. Ko pa se je vsa resnica ugotovila, je moral delati tako, kakor je delal.

Na pozdrav zadnjega avstrijskega kancelarja Seyss-Inquarta je odgovoril Hitler s krajšim govorom. Dejal je, da so prejšnji voditelji Avstrije mislili, da je njih glavna dolžnost, da vodijo Avstrijo tako, kakor je predpisovala mirovna pogodba (ki jo je Avstrija podpisala, op. ured.), in zato so ovrli združitev Avstrije z Nemčijo. Sedaj ima Avstrija novo poslanstvo. Ostmarka mora biti sedaj najmlajša udrba nemškega rajha. Skrbeti moramo, da bo v Avstriji nar. socialistična misel dobro utrjena. Na koncu svojega govora se je Hitler zahvalil vsem, ki so pomagali, da je prišlo do združitve Avstrije z Nemčijo.

Nemški poslanik v Pragi je obvestil praško vlado, da goji Nemčija do Češkoslovaške vseskozi prijateljske občutke.

Nemški poslanik v Švici je obiskal zun. ministra Motta in mu zatrjeval, da je Hitler znova izjavil, da so švicarske meje nedotakljive. Enako zatrnilo je dobila tudi Češkoslovaška.

Suđetski Nemci pa so na svojem zborovanju govorili, da pride kmalu tudi njihov čas. A tudi v belgijskem Eupenu so tamošnji Nemci demonstrirali za Nemčijo.

Avstrija bo upravno na novo razdeljena. Samostojna Koroška izgine ter bo priključena Štajerski. Vsem bodo samo tri upravna središča: Dunaj, Gradec in Linz.

Vsa avstrijska poslaništva in konzulati v tujini so odpravljeni. Na vseh poslopih poslaništev in konzulatov že vse nemške zastave. Avstrijski poslanik v Beogradu se je že poslovil v poslovilni avdijenci od kneza-namestnika Pavla.

Poljsko časopisje obširno poroča o Beckovem obisku v Rimu ter zlasti naglašja, da je Italija izjavila, da ne pristopi k paktu velesil, če ne bo pritegnjena k paktu tudi Poljska.

Avstrijska evangelijska cerkev se je združila z nemško evangelijsko cerkvijo.

Poljska vlada je sklenila, da ultimativno zahteva od Litve vpostavitve redne prometne in gospodarske zveze med Poljsko in Litvo. Po poljski aneksiji Vilne je bila meja med Litvo in Poljsko ves čas zaprta.

Belgijski finančni minister de Man je iz zdravstvenih razlogov odstopil. Njegova demisijska je bila sprejeta.

»Temps« poroča, da bo francoska vlada v kratkem imenovala veleposlanika v Rimu, ki bo akreditiran pri italijanskem kralju in etiopskem cesarju. S tem bi Francija italijansko aneksijo Etiopije priznala.

Francova ofenziva v Aragoniji uspešno napreduje in se približuje Francove čete že meji Katalonije.

Vlada v Barceloni je odredila splošno mobilizacijo. Uradno pa ta vest še ni potrjena.

Kitajci poročajo, da so skoraj vso pokrajino Šansi iztrgali Japancem, ki obvladajo samo kraje ob železnici in ob plovnih rekah.

Nekaj misli k novemu trgovinskemu zakonu

II.

O trg. potniku govori trg. zakon v oddelku o prokuristih in trg. pooblaščenih. Naslednje njegovo poglavje govori o trg. pomožnem osebju.

Kakor namenoma se pa izogiba trg. zakonik, da pove, ali so prokuristi in trg. pooblaščenici nameščenci ali niso. Ali zato, ker to smatra za samo po sebi umevno, ali pa namenoma, da pojma ne omejuje?

Trg. zakonik iz leta 1862., ki je trenutno še v veljavi, tudi izrečno ne reče, da stojita prokurist in trg. pooblaščenec lastniku obrti nasproti kot njegova nameščena; edino iz njegovega čl. 54. se more sklepati, da je med njima razmerje delodajalca in delojemalca; ta zakonska določba namreč pravi, da sta prokura in pooblastilo trg. pooblaščenca vsakokrat preključljiva, ne da bi to kaj spremenilo na »pravica« iz veljavnega službenega razmerja.

Trgovinski zakon ni edini, ki ureja razmerje med lastnikom trg. obrta in njegovimi sodelujočimi organi. Imamo tudi še obrtni zakon; ta je pa glede položaja trg. potnikov popolnoma jasev v svojem § 143., kjer govori o lastniku obrta in trg. potnikih, katere označuje kot osebe, ki so v službi prvega.

Ravno tako ureja razmerje med delodajalci in delojemalci zakon o pokojninskem zavarovanju nameščenecv iz leta 1933. Ta pravi v § 2., da ne veljajo za zaposlene na območju, za katero velja zakon o zavarovanju, oni potniki (trgovski), ki so zaposleni samo za posle izven tega območja. Iz tega sledi, da so zavezani zavarovanju trg. potniki z rajonom v Sloveniji in Dalmaciji (kjer velja imenovani zakon). Ker pa velja ta zakon za nameščenice, sledi iz tega, da smatra zakon o zavarovanju zas. nameščenecv trg. potnike za nameščenice.

Tu je treba omeniti članek priv. docenta dr. Bajića v »Organizatorju« 1935, str. 111, v katerem razpravlja o sodbi sreskega sodišča v Ljubljani, IV P 668/35, ki smatra v konkretnem primeru eno stranko za nameščenca zato, ker je bila zavezana drugi stranki polagati račun o vseh svojih opravilih, o porabi svojega delovnega časa in o svojih režijskih izdatkih, kar vse kaže na to, da gre za nameščenca. Iz prakse pa vemo, da ima trg. potnik vse te obveznosti.

Na podlagi citiranih zakonov moremo trditi, da je trgovski potnik nameščenec, kar trg. zastopnik tudi po trg. zakoniku ni in da je s tem podana osnovna razlika med obema.

So pa še druge. Za trg. zastopnika pove trg. zakon povsem jasno, da je njegovo delo v tem, da v imenu in za račun gospodarja

posla posreduje in sklepa trgov. posle. Delokrog trg. potnika je pa podan z njegovim položajem trg. pooblaščenca; kot tak sme opravljati vse posle in pravna dejanja, ki jih običajno prinaša poslovanje trg. podjetja, smiselno seveda z utesnitvijo: »v krajih, kjer trgovec nima nastana«. To je povedano zelo elastično. Zato tudi ni jasno, ali naj pomeni za trg. potnika, da ima manj ali da ima več pravic kakor trg. pooblaščenec, če sme sprejemati reklamacije glede blaga in pregledati isto, pri čemer ne sme, razen v nujnih primerih, razpolagati z blagom.

Trg. zakon nič ne pove o prejemkih potnika za njegovo delo, o njegovih kontrolah glede istih, o konkurenčni dolžnosti, o odpovedi pogodbe, medtem ko je v tem oziru v določbah o trg. zastopnikih zelo obširen.

Ta nejasnost trg. zakonika glede trg. potnikov se da objasniti menda samo s tem, da smatra zakonik za samo po sebi umevno, da je trg. potnik nameščenec, da kot tak spada v trg. pomožno osebje, glede katerega pravi v svojem § 75., da se njegov položaj ureja z dotičnimi predpisi obrt. zakona. Te pa najdemo v §§ 206. do 251. ter §§ 324. do 338. o. z.

V starejših državah z ustaljenimi pojmi o poslovnih kategorijah ni niti za praktično življenje niti za pravno teorijo dvomljivo, kje teče meja med trg. potnikom in trg. zastopnikom. Pri nas so pa v posameznih delih države socialne in gospodarske razmere tako različne, da imajo mnoge poklicne kategorije v Ljubljani in recimo Debru isto ime, sicer pa nič skupnega. To, kar se imenuje v Južni Srbiji »trgovce«, bi pri nas ne bil niti krošnjar; »menjalnica« v Južni Srbiji razpolaga z manjšim kapitalom kakor slovenski hotel-ski portir, ki ob priložnosti potnikom menja tujo valuto. Tako je pri nas tudi s trg. potniki in zastopniki; slovenski ali hrvaški trg. potnik pripada res nekomu poklicu; srbijanski trgovec pa porablja svojega »šegrt« (učenca) v času mrtve sezone za to, da ga pošlje v vasi, kjer ima uterjati terjatve in nagovoriti odjemalce, da pridejo čim prej v mesto nakupovat.

Spričo tako različnih razmer je res težko za zakonodavca, da bi udaril vse po enem kopitu in dal zakonske določbe, ki bi tolikanj ustrezale praktični potrebi vseh krajev naše države, da ne bi bilo pritožb, da so v tej ali oni pokrajini neporabljive. Razumljivo je tedaj, da so naši zakonodavci prišli v skušnjavo, da nam dajo o poklicnih kategorijah, o katerih pišemo, elastične zakonske določbe, ki bi poklicnemu pravniku omogočale tudi elastično porabo. Tudi tvoriteljem našega trg. zakonika je bilo najbrže to pred očmi.

Naj mi bo pa vendar dovoljeno vprašati, ali je res naloga zakonodavca, da dá juridično obliko dejanskim socialnim in gospodarskim odnosom, kakor so se izcimili v praksi — mogoče pod vplivom nezdravih in nekulturnih razmer, ali ni nasprotno ravno naloga zakonodavca, da z normami vpliva na razmere in njih razvoj v naprednejšo in kulturnejšo smer? Ali ni to posebno naloga zakonodavca v državi, kjer se naj kulturno in gospodarsko zelo različne stvarne razmere izenačijo v pravcu višje kulture? Ali ni ta naloga ono, kar imenuje teorija pravno politiko? Rekli bi, da naši zakonodavci te svoje naloge ne bi smeli zanikati.

Res je, da bi bila v prvi vrsti naloga tvoritelja javnopravnih zakonov, n. pr. obrtnega, da nam jasno pove, kdo je in kdo naj bo trg. zastopnik na eni, in trg. potnik na drugi strani in da trg. zakonik kot civilno-pravna norma tega povedati ni dolžan. Ravno tako je pa res, da imata poklica, o katerih pišemo, tako svojo javnopravno, kakor svojo civilno-pravno plat in da je sinteza določb po obeh teh plateh šele pravni pojem trg. zastopnika in trg. potnika. Za te pravne pojme pa nam gre.

(Konec prihodnjič.)

Politične vesti

Eden prvih korakov nove francoske vlade je bil, da je zahtevala od londonske vlade jasen odgovor, če bo Anglija priskočila Franciji z orožjem na pomoč za primer, da bi bila Francija zaradi svojih zveznih pogodb s Češkoslovaško in Rusijo kdaj prisiljena priskočiti tema državam v pomoč in bi se zaradi tega s tretjo državo zapletla v vojno. — Sodijo, da se bo Chamberlain skušal jasnemu odgovoru izogniti, čeprav naglašja Francija, da je od odgovora angleške vlade odvisen bodoči razvoj franc.-angl. odnošajev.

Chamberlain je izjavil, da je Vel. Britanija v srednji Evropi za interesirana. Če pa bo Vel. Britanija tudi kaj ukrenila v varstvo teh svojih interesov, je vprašanje. Gotovo pa je, da bo svoje oboroževanje še povečala in govori se celo o možnosti uvedbe splošne vojaške dolžnosti.

Hitler je prišel na Dunaj v ponedeljek popoldne. Vse ulice so bile natpane ljudstva. Nastanil se je v hotelu »Imperial«. Zvečer je imel kratek govor, v katerem je zlasti poudaril, da ni sile na svetu, ki bi mogla ločiti Avstrijo od Nemčije ali zlomiti Nemčijo.

Tako Hitler ko tudi Göring sta v posebnem govoru poudarila, da bo Nemčija za vedno hvaležna Italiji, ker ni ovrhala združitve Avstrije z Nemčijo.

Zaposlitev delavstva po strokah

Po podatkih Suzorja je bilo v novembru 1937 vseh zavarovancev v državi 709.558, za 53.000 več kot v novembru 1936. Od teh je bilo 527.526 zavarovancev in 183.032 zavarovank. Število zavarovanih moških se je povečalo za okoli 33.000, zavarovanih žensk pa za 12.000. Po strokah je bila zaposlitev delavstva naslednja:

Industrija:	1937	1936
tekstilna	65.535	60.257
živilska	43.337	45.231
trgovina	66.165	61.781
dom. gospodinjstvo	63.355	62.266
lesna	56.054	46.247
zidava železnice in cest	38.188	32.932
oblačilna	36.678	33.220
kovinska in strojna	47.849	43.212
usnjarska	23.759	23.343
stavnena	34.821	32.841

Iz tega pregleda se vidi, da je zaposlitev padla edino v industriji jedil in pijač. Najbolj se je povečala zaposlitev v lesni industriji (za 21,2%), najmanj v domačem gospodinjstvu (za 1,74%). Iz vsega pregleda pa se tudi vidi, da zaposlitev vendarle ni narasla v tej meri, kakor bi se z ozirom na neprestano zagotavljanje o dvigu gospodarstva moralo pričakovati. Saj se je število v stavbeni stroki zaposlenega delavstva dvignilo za komaj 2000 ljudi. Nikjer pa se gospodarska konjunktura tako ne vidi kot v stavbeni stroki.

Indeks cen na debelo

Narodna banka objavlja naslednje indeksne številke za cene na debelo (cene 1926 = 100%):

	feb. 1937	jan. 1938	feb. 1938
Proizvodi	1937	1938	1938
rastlinski	68,1	87,4	87,1
živalski	62,7	66,7	67,2
mineralni	84,8	92,1	91,8
industrijski	74,0	80,8	80,1
občni indeks	70,9	80,2	79,9
izvojni	69,1	76,7	76,3
uvozni	72,3	72,6	71,8

Denarstvo

Na beograjski borzi je nazadovol avstrijski šiling na 810 (ponudba), a je njegov tečaj v nadaljnjem padanju. Na curiški borzi šiling ne notira več.

Vse zlato Avstrijske Narodne banke bo prepeljano v Berlin. Avstrijski denarni zavodi ne smejo izplačevati vlagateljem več kot 1000 šillingov na teden. Odredba se uteleja s tem, da se na ta način prepreči tihotapstvo denarja iz Avstrije. Izšli so nadalje novi devizni predpisi, s katerimi so vsi devizni posli silno omejeni.

Banca Commerciale Italiana je imela 34'9 (lani 18'3) milijona lir čistega dobička in bo izplačala 4% dividendo. — **Credito Italiano:** 28'8 (28'7) milijona lir čistega dobička in 4% dividenda. — **Banca di Roma** bo tudi izplačala le 40-stotno dividendo.

Belgijska vlada namerava najeti pri neki švicarsko-nizozemsko-švedski skupini dve milijardi belg. frankov posojila, s katerim bo vrnila francosko posojilo iz l. 1932. Novo posojilo bo dobila Belgija po nižji obrestni meri, kakor jo je morala plačevati za francosko posojilo.

Nagradni natečaj za osnutek lepaka Ljubljanskega velesejma

Uprava Ljubljanskega velesejma razpisuje natečaj za umetniško in idejno najboljši osnutek za lepak jesenske velesejske prireditve leta 1938. Ta prireditve bo obsegala poleg običajnih oddelkov kot dominantne razstave fotograf-ske in filmske umetnosti, znanosti ter industrije, nadalje razstavo vsakovrstnih domačih živali in

Že v 24 urah

barva, plestra in kemlično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetilolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 5
Telefon št. 22-72

ribogojstva. Osnutki morajo izražati idejo, da bo ta prireditve pretežno v znamenju teh razstav in poudarjati na primeren način tudi jesenski velesejem kot takšen.

Osnutki morajo biti izvedeni v kaki fotografski ali kombinirani fotografsko-grafični tehniki v največ dveh barvah formata 70 x 100 centimetrov.

Besedilo, ki mora biti dobro čitljivo, je sledeče: Velesejem, Ljubljana v jeseni 1.—12. IX. 1938. Avtor prvonagrajenega osnutka se obveže sestaviti tudi besedilo v petih drugih jezikih.

Z geslom opremljeni osnutki se pošljejo do 1. maja opoldne rav-

nateljstvu velesejma v Ljubljani s točnim naslovom v zapečateni kuverti, na katero je zapisati samo geslo. Nenagrajene in neodkupljene osnutke je dvigniti med 15. in 31. majem 1938.

Določene so sledeče nagrade: ena za din 1.600.—, ena za dinarjev 800.— in dve po din 300.—.

Avtor prvonagrajenega osnutka dobi polovico nagrade takoj, drugo polovico pa po korekturi poizkusnega odtisa v litografičnem zavodu.

Eventualni še potrebni podatki ali posnetki velesejskega prostora se dobe pri upravi velesejma v Ljubljani.

Dvig vlog v januarju

V januarju so narasle vloge pri slovenskih hranilnicah za 9 milijonov din

Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so narasle vloge pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah v januarju 1938 od 1.005 milij. na 1.042.548.664 dinarjev. Prirastek bi torej znašal 37,1 milij. Ker pa so v tem znesku vsebovane obresti vlagateljem za leto 1937 v znesku 28,1 milij., znaša pravi porast vlog 9.007.512 dinarjev.

Vloge na knjižice so narasle na 620,7 milij., vloge v tekočem računu na 421,8 milij. Pravi porast vlog na knjižice izkazuje 4 hranilnice, v tek. računu 13 hranilnic (od 20!), porast skupnega zneska vlog pa se opaža pri 10 hranilnicah.

Število vlagateljev na knjižice je naraslo pri 7 hranilnicah, vlagateljev v tek. rač. pri 10, skupno število pa pri 8 hranilnicah. Vseh vlagateljev je bilo 135.104.

Porast vlog v znesku 9 milij. je prav znaten in se mora pripisati zlasti dejstvu, da so hranilnice enako kot drugi denarni zavodi začele oproščati in izplačevati vloge v vedno večjem obsegu. Pet hranilnic izplačuje že vse vloge ne glede na to, kdaj so bile vložene. Skoraj vse ostale, bodisi začitene bodisi nezaščitene, so pričele izplačevati stare vloge v vedno večjem obsegu. Nekatere so oprostile stare vloge že do 10.000 dinarjev (Brežice), druge vsaj do 5.000 (Radovljica) ali tudi manj. To je odvisno zlasti od višine likviditetnih kreditov, ki so jih prejele hranilnice od Narodne banke. Nekatere še nimajo rešenih vseh formalnosti in zato še niso mogle oprostiti starih vlog. Njihovi vlagatelji bodo torej še morali kratak čas počakati. Torej se more pri vseh 28 poslujočih hranilnicah pričakovati vsaj postopna obnova normalnega poslovanja.

Obnova poslovanja je odvisna v veliki meri od vlagateljev. Ko

namreč hranilnica oprosti del vlog, se smatrajo te vloge za proste in vedno razpoložljive; zato ni treba, da jih vlagatelj dvigne. Če bodo vlagatelji dvigali le vloge, katere potrebujejo, se bo pokazal uspeh pri hranilnicah še mnogo prej, ker bodo mogle oproščati vedno večji del vlog. Po najnovejših podatkih so pri neki hranilnici dvignili vlagatelji le 5% oproščenih vlog, pri drugih zopet več; vendar pa so mnogo oproščenih vlog prenesli le na nove knjižice, n. pr. pri hranilnici v Brežicah okrog polovice. Pri tej hranilnici znašajo danes proste vloge že nad tretjino vseh vlog.

Znaten porast novih vlog torej dokazuje, da se zaupanje v hranilnice in v denarne zavode vedno bolj vrača in da se sme računati s postopno obnovo rednega poslovanja pri denarnih zavodih vseh vrst, od česar bo imelo neizmerne koristi celotno naše zasebno in javno gospodarstvo.

Doma in po svetu

Narodna skupščina je nadaljevala razpravo o predloženih amandmanih in finančnem zakonu ter nato sprejela tudi finančni zakon z vsemi amandmani in tudi dodatnimi z večino glasov.

Fin. minister Dušan Letica je podal precej obširen eksponat o finančnem zakonu. Dejal je, da je vlada sicer hotela, da pridejo v finančni zakon samo stvari, ki se tičejo proračuna, a so bile razmere močnejše in te so zahtevale, da se dodajo fin. zakonu še razni amandmani. Nato je zlasti obširno govoril

o nameravanem notranjem posojilu v višini do 4 milijard din. Po 7% investicijskem in 5% srednjeročnem enomilijardnem za javna dela je to tretje notranje posojilo Jugoslavije. To posojilo je potrebno, ker so zunanja skoraj izključena. Posojilo je danes zaradi okrepitev gospodarstva mogoče, bo pa tudi uspešno zaradi svojega čisto praktičnega pomena. Cilj tega posojila je, da ostane interes na drž. papirjih živahen in da se zagotovi državi na domačem trgu posojilo. Za naše razmere veliko 4 milijardno posojilo pa se bo izdalo v šestih letih in po tečaju, ki bo ustrezal razmeram v času emisije.

Ena milijarda je namenjena narodni obrambi, za nove železniške proge je namenjena poldruga milijarda, za moderne ceste pol milijarda, za amelioracije, za dvig vasi pol milijarde, za asanacijo pol milijarde in za nova uradna poslojpa pol milijarde din. Posojilo se bo razpisalo v krogu naših najmočnejših denarnih zavodov, ne dotikajoč se našega emisijskega zavoda in čuvajoč polno vrednost dinarja. Če vlada tako zelo upošteva interese gospodarstva, potem sme zahtevati tudi od gospodarstva upoštevanje njenih interesov. Zlasti pa morajo dopustiti naše zavarovalnice neko omejitev glede disponiranja z njihovimi rezervami. Če bi imeli te omejitve že prej, ne bi bila pri nas gospodarska kriza tako huda. Zato vlada s pravico zahteva, da se ji da pooblastilo za predpis uredbe glede nalaganja njihovih rezerv.

Za fin. ministrom je govoril kot poročevalec manjšine posl. Ivan Mohorič. Nepotrebno je, da se izda pooblastilo za politične zakone, ko pa je skupščina dokazala, da se more s skupščino pozitivno delati. Tudi opozicija je pomagala, da so bili vsi predlogi rešeni pravočasno. Zato tem bolj obžaluje, da se narodni skupščini ne daje možnost, da bi uredbe z zakonsko močjo podrobno obravnavala, preden se te uzakonijo. Nadalje meni, da bi se morala pooblastila za prehodne zakone bolj natančno določiti zlasti glede odplačil in obrestovanja. Nato je govoril o 4milijardnem posojilu. Če bi bili ti novi krediti namenjeni za vojno obrambo, bi vsa opozicija glasovala za novo posojilo. Novo posojilo bi bilo treba znižati na znesek, ki je potreben za javna dela, ki se nameravajo izvesti še v letošnjem letu. Ne zadovoljuje pa niti za nove uredbe o javnih delih. Iz vseh teh razlogov je mnenja, da bi enomilijardno posojilo zadostovalo. Glasoval bo proti proračunu.

V narodni skupščini je interpelliral posl. Mita Dimitrijević skupščinskega predsednika zaradi slovenske Koroške. Omenil je, kako je prišlo do plebiscita in ker sedaj Nemčija ne priznava več mirovne pogodbe, tudi ni nismo vezani. Pa tudi narodnostno načelo, na katero se je skliceval Hitler ob priključku Avstrije k Nemčiji zahteva novo ureditev koroškega vprašanja. Vpraša zato predsednika skupščine, če je za to, da dvigne skupščina svoj glas ob tako usodni uri. Predsednik Čirić je odgovoril, da je postalo koroško vprašanje zopet aktualno in da je le naravno, če dvigne skupščina svoj glas. Vendar pa spada to vprašanje v zem. politiko in dr. Stojadinović bo imel priliko, da o njem spregovori v senatu.

Narodna skupščina je sprejela proračun s 196 proti 92 glasovom. Pripravljajte se za vsedrjavni kongres trgovcev v Ljubljani.

Narodni sanitetni fond se je ustanovil pri Drž. hipotekarni banki. V fond se bo stekal denar za ustanavljanje, moderniziranje in izboljševanje bolnišnic in sanatorijev.

Prof. Jakob Jelačić, tajnik politične pisarne dr. Mačka, je umrl za srčno napako v Zagrebu, star

še 41 let. V hrvatski politični zgodovini zadnjih let je zavzemal zelo vplivno mesto.

Razstava kuharske umetnosti je bila otvorjena v soboto v Mariboru ter je dosegla izredno velik uspeh.

V proračunu vardarske banovine je določeno 30 milijonov din za sezidavo banske palače v Skoplju, gimnazijah in poslojpih v Skoplju in Prištini ter bolnišnice v Štipu.

Propagandni dan za mleko pride dne 8. maja v Beogradu.

Prvi izpiti za kopače vodnjakov so bili te dni v Beogradu. Izpit je napravilo 32 kopačev.

V Frankopanovem gradu v Baku bo otvorjen mestni muzej.

V februarju je znašala proizvodnja v rudniku Trepče 5.607 ton svinčnega koncentrata s 79-29% čistega svinca in 273 unč srebra po toni. Proizvodnja cinkovega koncentrata je dala 5.417 ton s 48-80% kovine.

Umrl je češki pesnik in učenjak O. Fischer. Izdal je več zbirk pesmi, izkazal se kot gledališki kritik ter bil izvrsten prevajalec. Med drugim je prevedel Goethejevega »Fausta«.

Avstrijski polki so premeščeni v Nemčijo, nemški pa bodo za stalno premeščeni v Avstrijo. Tudi policijo so prevzeli Nemci. Samo v Gradec je prišlo 600 nemških policistov. Avstrijske carinike nadzorujejo nemški cariniki.

Skupno je vkorakalo v Nemčijo 250.000 mož nemške vojske. K tem pa je treba prišteti še 40.000 avstrijskih legionarjev, ki so se vrnili iz Nemčije. To veliko število vojakov dokazuje, da vendar ni bilo vse avstrijsko prebivalstvo tako silno navdušeno nad preobratom. Dejansko se tudi vidi, da so na deželni in v predmestnih ljudje zelo apatični do preobrata, da ne rečemo celo kaj več.

Dunajski kardinal Innitzer je objavil v »Reichsposti« proglas, v katerem priporoča vernikom, da se zahvalijo Bogu, da se je izvršil preobrat brez prelivanja krvi. Narodni socialisti zahtevajo popolno depolitizacijo duhovništva. Zahtevali so od kardinala Innitzerja, da naroči duhovnikom, naj ne hodijo med ljudi.

Dr. Sušnik je zaprt v svojem stanovanju. Baje je tudi aretacija bivšega predsednika Miklase le še vprašanje časa. Aretiran je bil tudi knez Starhemberg. Nadalje je bil aretiran solnograški nadškof. Sploh se aretacije nadaljujejo.

Nova Nemčija meri 554.500 kvadratnih kilometrov in šteje okoli 75 milijonov prebivalcev. Avstrija je prinesla Nemčiji 83.843 kvadratnih kilometrov in 6-7 milijona prebivalcev. Poleg tega pa je prinesla Nemčiji tudi velika rudna bogastva.

Zidje so od plebiscita izključeni, tudi vsi nemški avstrijski državljani. Dollfusove znamke se vzamejo iz prometa. Vizum med Nemčijo in Avstrijo je odpravljen. Mejnike med Nemčijo in Avstrijo podirajo. Pripravlja se izenačenje zakonov.

Policija v Avstriji, ki se sedaj imenuje Ostmark, ne sme več nositi pendrekov, ker da to ni skladno z nemško častjo.

Potniki v Avstrijo smejo imeti s seboj le 20 šillingov v avstrijskem denarju, za 30 šillingov pa v tujih valutah. Potniki, ki imajo večje zneske, naj zahtevajo od avstrijskih obmejnih oblastev potrdilo o valutah, ki jih imajo pri sebi.

Radio Ljubljana

Četrtek, 17. marca. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Baletna godba (plošče) — 14.00: Napovedi — 18.00: Slovenske skladbe (Radijski orkester) — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Slovenski vokalni kvintet poje narodne pesmi — 20.45: B. Smetana: Valenšteinov tabor, plošče — 21.00: V. ura svetovne klavirske literature (predava in na klavirju izvaja prof. L. M. Škerjanc) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.

Petek, dne 18. marca. 11.00: Šolska ura: Na pariški razstavi — dialog (g. Mirko Demšar) — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 18.00: Razstava likovne umetnosti ženske Male zveze (ga. Julija Pajman) — 18.20: Ruske pesmi (plošče) — 18.40: Francosčina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Ljudska univerza pri šoli narodnega zdravlja v Zagrebu — 19.50: 10 minut za planince — 20.00: Radijski orkester — 21.00: Komorni trio (gđc. Ornik Francica, ga. Folger-Lobejeva, gđc. Silva Hrašovec) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

A. Šarabon LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe

Veletrgovina s špecerijo

Velepražarna za kavo

Minizadišave

Glavna zaloga rudniških vod

Brzjavni naslov:

ŠARABON LJUBLJANA

Telefon št. 26-66

Ustanovljeno leta 1886

Največji slovenski denarni zavod

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

ima lastnih rezerv okoli Din 25.000.000.—

Nove in oproščene vloge Din 195.900.000.—

so vsak čas izplačljive brez vsake omejitve

Za vse obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA